

Zvezek 18.

Letnik III.

SLOVENKA
GLASILO
SLOVENSKEGA ŽENSTVA

Izdajatelj in odgovorni urednik

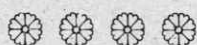
Fran Godnik.

V TRSTU, 1899.

Lastnik konsorcij lista »Edinost«. — Natisnita tiskarna
konsorcija lista »Edinost«.

„Slovenka“

Glasilo slovenskega ženstva.

Izhaja v Trstu kakor priloga „Edinosti“ vsako drugo soboto.

Naročnina znaša za vse leto 3 gld.; za naročnike »Edinosti« pa 2 gld.; posamezne številke se dobivajo v Trstu v tobakarni g. Lavrenčiča na trgu della Caserma po 12 kr. — Rokopisi naj se pošiljajo uredništvu »Slovenke«, naročnina pa upravnštvu »Edinosti«, ul. Molino piccolo št. 3.

Vsebina 18. zvezka:

Bogomila: Srčni glasi — pesem. — E. K.: Kako so bele rože vzcvetele. — E. Gangl: Noči — pesem. — J. Potapenko: Brez boja. — Ivan Hoič: Rusija. — Bogomila: Lahko noč — pesem. — Bogomila: Dve roži — pesem. — Književnost in umetnost. — Razno. — Doma.

Zaloga in tovarna
pohištva vsake vrste

od

ALESSANDRO LEVI MINZI v TRSTU

Piazza Rosario št. 2. (šolsko poslopje)

Bogat izbor v tapetarijah, zrealih in slikah. — Ilustriran cenik gratis
in franko vsakemu na zahtevo. **Cene brez konkurence.**

Predmeti postavijo se na brod ali železnico, brez da bi se za to kaj
zaračunalo.

Gričar & Mejač
Prešernove (Slovske) ulice št. 9
Ljubljana

priporočata svojo bogato zalogo

izgotovljenih oblek

v vsaki velikosti

☞ po najnižjih cenah. ☜

— MIČNE NOVOSTI —

v konfekciji za dame.

☞ Ceniki zastoj in franko. ☜

Odlikovan fotografski atelier

A. Jerkič

— v Gorici — Travnik št. 11, —

prevzema vsa v fotografsko stroko spadajoča dela. Krasno dovršene
fotografije v naravni veličini 10—15 gld. po vsaki poslani fotogra-
fiji; družinske in druge skupine, razglede.

Manjše fotografije od 1—3 gld. 6 komadov z neprekosljivo, umet-
niško dovršenostjo izdelane na vse mogoče papirje, na porcelan,
žido, platno itd.

Razglednice, lepše kakor vse dosedanje 20—25 gld. tisoč.

Pri našem upravnistvu je dobiti:

AUGUST ŠENOVA:

„Čuvaj se senjske roke“

krasna povest znamenitega hrvatskega pisatelja v slovenskem prevodu.

Komad 35 kr., po pošti 5 kr. več.

SLOVENKA

GLASILO SLOVENSKEGA ŽENSTVA

Zvezek 18.

V Trstu, 9. septembra 1899.

Letnik III.

Srčni glasi.

I.

Cvela je cvela
roža prijazna —,
pa jo je strla
slana premrazna.

Srčece drobno
je zamorila,
grobec z gradice
ji naredila. —

Jaz pa zvenelko
nemo sem zrla, —
v togi in boli...
zanjo sem mrla. —

Ni li ta cvetka,
v srcu mi cvela? —
pa jo usode...
slana je vzela!

II.

Pojte mi tice —
zdaj osamele, —
cvetite zopet
rožice vele!

Solčece zlato
z neba posini, —
zginite duši
britki spomini!

Ti pa, oj srce
sreči verjami...
novo ljubezen
v sebe spet vzami!

Bogomila.

Kako so bele rože vzcvetele...

Spisal **E. K.**

... ko so bele rože vzcvetele...

Kaj je bilo tedaj?

Bf! Kaj je bilo?... Kaj jaz vem?...

A da! Že vem, kaj mislite. Spominjam se. Časopisi so objavili tedaj neko beležko. Prav za prav nič posebnega... To se primeri vsaki dan. Le čitajte časopise velikih mest. Po pet, šest, po deset takih ali podobnih slučajev najdete v eni številki. Takih notic ne čita skoraj nihče več pozorno; prenavadno je že. K večjem, če se tiče kakšnega znanca, ali pa kakšne inače zanimive osebe... Ona pa je bila navadna tvorniška delavka. Prosim vas!...

Samo nekaj je bilo takrat nekamo nenavadno. Da — tiste bele rože, kaj?

Mm — no! Spominjam se. Čital sem tista opisovanja. Ali jo poznate, poezijo po senzacijah pohlepnih dnevnikov? Ej, da, zoprna je, zoprna, a vendar uživa in prebavlja tisočkrat več ljudi to prisljano, iz same špekulacije zajeto jokavo sentimentalnost, to bombastično liriko, kakor Tolstega romane, Maupassantove črtice, d' Annunzijeve pesmi, Ibsenove drame...

Spominjam se.

Pa, — prav za prav — saj je res, saj je res lepo, kadar vzcveto tiste bele rože. Ne vem že prav, ob katerem času se to godi, ali je v maju, ali prej, ali pozneje...? Zdi se mi, da je to različno. Na trgu je tedaj vse polno rož. No — in... kaj vruga naj se spakujem? Tiste rože — imam res rad. Ne vem, zakaj. Človek ljubi včasih nezavedno...

Tedaj je bilo torej, ko so bele rože vzcvetele. Tudi Lizika jih je imela rada. Bila je seveda samo tvorniška delavka, a tudi delavke vidijo včasih lahko rože. Lizika jih je videvala često. In nič drugega na svetu ni imela rada, vsaj tako zelo rada ne, kakor tiste rože, pa njega. Večkrat je dejala:

— Kadar umrjem, morate natrgati toliko belih rož, da me ž njimi vso zakrijete. Tedaj se bodem smehljala, čeprav vi ne opazite tega. —

Mi smo se pa že tedaj smejali: hahaha! O umiranju govori! Saj je še le začela živeti!

Da, da. Resnično smo se smejali. Prosim vas, kdo pa razume, kaj pripovedujejo bele rože, kadar vzcvetó, kaj šepče njih vspava-

joča dehtoba, kaj pihlja tista večerna sapica, ki prinaša, odnaša in raznaša rožno vonjavo?

Vsak večer se zmrači, s hribov padejo sence dol v nižavo. Kdo pa opazi, če so te sence enkrat malce drugačne, nego navadno? Kdo opazi, če listje enkrat drugače zašušti, kakor običajno?...

Bilo je tedaj, ko so bele rože vzcvetele. Oh, lepo je bilo Liziki pri duši. Tudi v njenem srcu je cvetelo, kakor bi bile tam same gre dice, polne belih rož.

Dasiravno je bila samo priprosta tvorniška delavka...

Nad veliko, tiho tovarno se je razlivala tista čudna mesečina, ki je v svoji medli bliščobi videti, kakor bi hotela nekaj povedati. Drevje je slikalo fantastične, temnosive, skoraj črne sence vanjo, v nekaterih oknih pa se je nekaj lesketalo, kakor tisto zlato, ki je baje škratje kopljejo po noči v globokih, tajnih rudnikih sredi gostih, črnih gozdov.

V takih čarovnih nočeh mora srce ljubiti, ali pa kopneti. Seveda žive tudi ljudje, ki take noči prespé, ali pa presedé v zakajenih kavarnah, ob pisalni mizi, nad debelimi folijanti. Kdo bi poznal in razumel srca in umove vseh ljudij?

Lizika je pripadala tistim ljudem, ki morajo v takih nočeh ljubiti ali pa kopneti. Imela je tako srce. Njena obleka je bila zelo enostavna in navadna in precej obnošena, kajti tvorniške delavke si s svojim zaslužkom ne morejo kupovati dragih oblek in Liziki sploh ni bilo ležeče na takih stvareh. Nikdar se ji ni tožilo po dragoce nem blagu in po lišpu; a srcé ji je bilo vendar polno željá. Že v otroških letih se je je lotevalo neko čudno, skrivnostno hrepenenje po nečem, česar ni poznala, česar je iskala v zvezdah, v rožah, v pesmi — zlasti pa v rožah, v belih rožah. Ona je rasla, a ž njo je naraščalo tisto željno, neugasno, nekam tožno hrepenje v njenih grudih in kadar se je razlila srebrna mesečina po prijazni dolini, ji je bilo prav tako, kakor bi morale zdaj in zdaj zablščati zlate črke v blede svetlobi, katere bi ona tedaj zložila v besede in one bi ji povedale nekaj lepega... lepega...!

Včasih so hodili po svetu ljudje, ki so odkrivali neznane talente. Ako so našli nadarjenega otroka v kakšni vasi, vzeli so ga seboj v mesto, skrbeli so za njegovo izobrazbo, dali so mu dobrih učiteljev in taki otroci so postali s časoma slavni, veliki ljudje, državniki, pesniki, virtuozi, papeži...

Menda ni več takih potujočih mecenov. Tudi blagih Vil ni več, ki so se v starih časih prikazovale zemskim otrokom in jim dovoljevale po tri želje. Vsaj Lizike ni našel noben blagodejnik in nobena Vila

ji ni priplavala v zlatem svitu pred oči. Kdo vé, kaj bi se bilo drugače zgodilo? Kajti v Lizikini duši se je neprenehoma gibalo nekaj tajnega, iz česar bi se bile porodile same cvetne pesmi, ako — eh! Tistega »ako« ni bilo, in Lizikine pesmi so ostale v njenem srčecu in nihče jih ni poslušal in umeval, samo njena duša jih je temno slutila.

Morda jih je tudi on malce razumel. Toda verjetno se mi ne zdi. Ne... Prav na dno njenega srca ni mogel nihče pogledati, kajti kdor bi bil to storil in videl ves čar, ki se je tam skrival, nebi bil dal tega srčeca nikdar več iz rok. Za ves svet ne... in za nobeno drugo srce. Saj se jemlje in daje srce samo iz ljubezni, kaj ne? In toliko ljubezni ni moglo biti nikjer, nikjer — in tako živa in vroča ni mogla biti nobena, nobena, kakor tista, ki je gorela in cvetela na dnu njenega srca.

In ta ljubezen je bila njegova. Kako naj bi jo zamenjal z drugo, da jo je res poznal...?

Morda so jo res poznale tiste bele rože, ki so cvetele na vrtu okoli tovarne in morda mesec, ki je razlival svojo tekočo srebrnino po strehah in po grmovju in po belkastih peščenih potih. Kajti dehtoba rož se je mešala z njenim toplim dihom in mesec ji je gledal skozi sijajne, velike črne oči tja na dno srca. A ljudje pravijo, da rože in mesečni žarki nič ne vidijo in nič ne slišijo, da nimajo duše in razuma, in če je to res, ni nihče vedel, kako velika in močna in žarka je njena ljubezen.

Toda kdo more vedeti to?...

Oh, on bi bil lahko izpoznal vso nedolžno globino njenega prelestnega čustva. Saj ji je smel gledati v tiste čudnosvetle črne dijamante, ki so se iskri pod njenim belim, visokim čelom in vse je smel čitati, kar je bilo pisano v njeni fini, čisti duši. Zakaj ona ga je ljubila, kakor tiste bele rože...

Hrepenenje njenih prvih deviških let se je izpolnilo. Ko je stopil prednjo v tovarni in jo je ves v čudu pogledal, je vedela, po čem je hrepenela v pomladnih mesečnih nočeh. Hipno ji je postalo jasno. Valovi krvi in diha so se dvigali v njeni notranjosti više in više, močnejše in močnejše, grudi so se ji vzpenjale, v glavi ji je vrelo in gorelo in nekaj blagega, neznanega se je razlilo vse okrog, kakor bi bila tovarna polna, polna rož, ki so cvetele in dehtele... Same bele rože...!

Zakaj se je tako zgodilo? Kdo bi utegnil povedati?...

Ali je on opazil, kako je zardela, vztrepetala, kako se ji je dih ustavil? — Ona ni vedela tega.

Odšel je, neizpregovorivši besede. A Lizika je mislila ves dan na ta trenotek. Zvečer ni mogla zaspati in po noči se je jokala. Šele zjutraj se je spustil blagi sen nad njeno posteljo ter ji zatisnil trudne, objokane oči.

Nekateri dnevi so zelo prozajični. Ko je Lizika zjutraj hitela v tovarno, ni bilo nič tako, kakor prejšnji dan. Veselila se je tega, ker je upala, da pozabi hitro včerajšnji dogodek. Saj je bil samo trenotek in to se ne more tako globoko vtisniti v dušo. Pozabiti pa itak mora, kajti... to se pravi, rada vendar ne bi pozabila... a mora pozabiti. Kaj bi bilo iz tega? Kakšna neumnost!

Haha! To je vendar le samo nekaj za smeh. Kaj je neki mislila včeraj? On — tvorničarjev sin! Kako bi se on mogel zagledati vanjo? Kako se je mogla ta misel dvigniti v nji? Menda zato, ker jo je tako gledal? Bržkone je kaj opazil na njej, kar se mu je zdelo čudno. In ona mislila... haha...

Oh! Kako težko se smeje. Pa vendar bi se morala smejati. Vse drugo je neumno. Ah, kaj! V tovarni že zvone. Podvizati se mora, da ne pride prepozno. Kadar so vrata zaprta, ne puste nikogar več notri. V soboto pa bi ji skrajšali zaslužek za ta dan in kaznovali bi jo. Stariši bi jo potem ošteli in morda celo tepli. Seveda siromašni so, pa potrebujejo tistih krajcarjev, ki jih prinaša koncem tedna domov.

In če bi prišla prepozno, ga danes gotovo ne bi videla.

Ššš...! Proč s to mislijo! Je že zopet tukaj. Saj se ga noče spominjati...

Vratar je že držal levo roko na kljuki, v desni je pa vrtil ključe. Bil je zadnji čas, da je prišla. In sedaj hoče biti pametna. To so same otročarije.

Ko je stopala po stopnicah v prvo nadstropje, kjer je delala v veliki dvorani, si je neprenehoma ponavljala:

— On je tvorničarjev sin, ti si navadna delavka. —

Konečno so ji ustna kar mehanično šepetala te besede, misli so pa še plavale... bogvekam.

On je zopet prišel. To je bila njegova pravica. Morda ga je oče poslal. Morda je pa sam prišel. Komu je to kaj mar?... Naпослед — bilo bi vedar bolje, da ni prišel. A če hoče biti iskrena, mora priznati, da je na tihem želela, naj pride. Da, še več. Nestrpno ga je pričakovala.

Kaj pa je na tem, ako ga vidi. To ne škoduje nikomur, ona bo pa vendar srečna.

Vročica jo je oblila po vsem telesu, ko je vstopil. Ni ga videla, a čutila je, da je tukaj. To je že tako. Morda je čudno, a je tako.

Ogledoval je delo drugih delavk. Tako je prišel tudi do nje-nega mesta. Ozrl se je na predivo, molčé je pokimal in potem jo je pogledal. Ona ni mogla zardeti, ker je bila že vsa v ognju, odkar je vstopil v dvorano. A srce ji je utripalo, kakor bi ji hotelo raz-nesti prsa. Pogledala ga ni, v očeh jo je nekaj bodlo, kakor z stoterimi iglami, za ušesi jo je žgalo...

On je še enkrat pokimal, pa je odšel.

In to je bilo dobro. Da jo je še en trenotek gledal, bi se bila morala zjokati. Kaj bi bil tedaj mislil? ... Hvala Bogu, da je odšel! A ... da bi se še vrnil ...

Morda je v tej neskončni vesoljnosti vendar kje kakšen svet, kjer se živa bitja lahko tako ljubijo, kakor jim srce veleva.

Lizika ni vedela nič o drugih svetovih. Saj sem že povedal, da je bila priprosta delavka.

Herman je to skoraj pozabil. Taka pozabljenost je pa škodljiva. Na zemlji, med ljudmi, zlasti med ljudmi, ki niso več divjaki, se ne sme pozabiti takih razlik.

Da je bila Lizika lepa? — Eh, tega nihče ne taji! Celo izvan-redno lepa je bila. O, tudi priproste delavke so včasih lepe. Ako so tako vzrasle in imajo take oči, take temnosvetle bujne lase, kakor Lizika, je lepota nedvomna, tudi če tiči v obnošeni obleki. In Her-man ni bil slep za tako lepoto. Seveda bi ne bil smel pozabiti, da je to lepota navadne delavke.

Ne more se reči, da je bila Lizika neumna. Ako bi tisti zgo-dovinski meceni še hodili po deželi ... kdo ve? A saj sem dejal, da ne hodijo več. Pa Hermanov oče je bil bogat. V njegovi blagajni se nebi niti poznalo, ako bi bil poslal Liziko v mesto in jo dal iz-obraziti. Morda bi se bil kdo drugi tega domislil. Herman se ni.

O Liziki ni vedel prav za prav nič drugega, nego da je jako lepa. In njegova duša je bila mehka, Lizikin žar je neodoljivo upli-val na njo.

In tako je prišlo ...

Takrat, ko so bele rože vzcetele ...

Čustvo se je porodilo v obeh srcih, dvigalo se je, raslo je, na-polnjevalo je duši, dušilo je pamet in naenkrat je bilo tako močno, kakor tista burja, ki odkriva strehe in puli drevje iz zemlje.

Rože so dehtele in mesečina se je prelivala po strehi, po vi-sokem zidu, po drevju in po grmovju; od nekod iz daljave so pri-hajali zvoki godbe; topli vzduh je trepetal, v grmovju se je oglašal

slavček in vse to se je nekako čudno mešalo... Ako blodi Amor še po svetu, je bil gotovo skrit v kakšnem grmu. Morda pa je plaval v zraku, saj se zna mali zlikovec narediti nevidnega. Tudi njegove puščice se ne vidijo, a čutijo se.

Hermanu in Liziki so že tičale v srcih. Tiste rdeče stvarce v v njunih prsah so morale biti že vse obstreljene in prestreljene...

Sedela sta tam v vrtu, šepetaje... Zaljubljeni v taki noči samo šepečejo. To je tradicionalno, pa je tudi naravno. Vse okoli je tako tiho, kakor bi se zibale čarovne tajne po luninih žarkih in po trepetajočem vzduhu. Nočni mir objema duše in človek slutí, da bi s svojim glasom motil nekaj svetega, česar ne razume, a kar je tu, v njegovi bližini, v tej noči, v tej tišini... Slavčeva pesem, zvoki godbe, murčkov glasek, celo rezgetanje žab ni neumestno. Glasna človeška beseda pa nikakor ne sodi v tako mesečno noč.

Oh, koliko sta šepetala. Nočni veter, ki ju je poslušal, mi je vse povedal, a jaz ne izdam ničesar. Ljudem se zde zaljubljeni pogovori smešni.

Druzega pa nista govorila.

Kaj bode jutri? Kaj pojutršnjem?... Aj, ljubezen jima je tičala že pregloboko v srcu, da bi vpraševala take reči. Saj še on ni mislil, da počiva njegova desnica okrog vratu priproste delavke. Ona pa je bila srečna; saj ji je bil povedal, da jo ljubi. Prava ljubezen sodi po sebi in Lizikina logika je bila čisto enostavna.

— Ako me ljubi, me mora tako ljubiti, kakor jaz njega. Saj drugače ni mogoče. In jaz ga tako ljubim, da ne bi mogla živeti brez njega. Torej tudi on ne more živeti brez mene. Ljubezen je taka. Ako bi bila drugačna, bi ne bila ljubezen.

— Čuješ. Ali me ljubiš? — ga je vprašala.

On pa jo je pogledal z blaženim pogledom, močneje jo je privil k sebi, na uho jo je poljubil in ona je slišala tihoten, nežen šepet:

— Ljubim! Ljubim!

To je moralo biti resnično. Saj ni mogoče, da bi, vse lagalo: njegove besede, njegovo oko, njegov glas in tisti ogenj, ki plapola v njem, ki ga tudi ona čuti!

Česa naj torej še želi, kaj naj zahteva?

Ljubi jo! S tem ji je vse povedal. Vse, vse...

Nekaj časa sta molčala. In v tem molku je bilo tisoč besed.

Konečno je ona smehljaje dejala:

— Ti! Jaz te tako ljubim, da bi umrla, ako bi izgubila tvojo ljubezen. —

On jo je lehno udaril po licu.

— Kaj govoriš to! — in ona ga je poljubila.

Oh, takrat so bele rože cvetele! Cvetele!

Jokal bi se, ker vam ne morem opisati, kako je to, kadar rože cvetó . . .

Koliko sta si molčé povedala! In potem sta se razšla. Ona je krenila domu s svojo veliko, veliko srečo, ki jo je opajala . . . On se je sprehajal še nekaj časa po vrtu.

— Neumnost! Menda so vsa dekleta taka. Kje se neki naučé takih fraz? Da bi umrla, ako bi izgubila mojo ljubezen! Znanost je dokazala, da se to ne dogodi. Medicina. Od ljubavne boli srce ne počí. Saj bo tudi meni težko. Pa proti deroči vodi se ne more plavati. Ako bi izgubila mojo ljubezen! — Moj Bog! Jaz bi ji to ljubezen ohranil, a tega ji še ponuditi ne smem. Njej ne . . . Kakšni drugi? . . . A ona je vse drugačna, kakor so druge. To sem že izpoznal. Kdo vé, kaj bi storila, ako bi ji rekel, naj . . . ah, kaj! Že pozabi. Tudi jaz bom móral pozabiti in če jaz ne umrem, ostane tudi ona živa.

V dramah niso več pripuščeni monologi. Herman pa je vendar govoril, dasi ni bilo žive duše blizo, kajti ljudje pravijo, da rože in lunini žarki nimajo duše. In dokazati jim ne morem nasprotnega. Pa vendar se mi zdi, da so ga tiste bele rože poslušale in da so bolestno vztrepetale ob njegovih čudnih besedah. Zakaj Lizika je ljubila tiste bele rože in če je kaj takega mogoče, so tudi one imele devojko, priprosto delavko rade.

Lizika pa ni ničesar slišala. Smehljala se je, ker njene sanje so bile vse prepletene z belimi rožami.

In drugo jutro se je zgodilo.

Nekateri delavci so bili tako veselih lic, kakor sicer nikdar.

— Kaj pa ti je, Matej? — je vprašal stari France fanta, ki je kar plesal po dvorani. — Kaj pa ti je? Saj se smeješ s celim životom! Ne skači vendar tako, saj mi še podereš mizo. Še v stroj se zaletiš!

— Ej, ne zmerjaj, France, ne zmerjaj! Tudi ti bodeš vesel. To bo pijače.

— Kakšne pijače?«

Ta beseda je delovala. Vsi tisti, ki niso vedeli še ničesar, so se zbrali okoli Mateja.

— Kaj pa je? Kdo plača? Kakšne pijače?

Matej se je smejal, da se je ves tresel.

— Kdo plača? Gospodar, vi žejne duše! A, ali so vam suha grla? Glej no! Saj se vam že sline cedijo?

— Če plača gospodar, plačamo sami! — se je France stresel.

— Kaj ti s tvojim modrijanstvom! Meni je vse eno, kdo plača, da je le mokro.

— Gospodar plača! Pa zakaj?

— Zakaj? Hehe! Nič ne veste? Mladi gospod se ženi.

— Ženi?

— Ženi, ženi, ženi! Prost dan. Veselica. Pivo.

To je šumelo in vršelo po težkem tovarniškem vzduhu, da je skoro nadglašalo ropotanje strojev. To se je razlegalo od vseh sten, šlo je skozi vrata, odfrfolalo v druge sobane, po vseh nadstropjih, po celi tovarni. Zavelo je tudi v ženski oddelek, kjer je Lizika delala.

— To ni mogoče!...

— Kdo je to slišal? Ali je res izrekla te besede?

Ne, nihče jih ni slišal. Zakričale so samo v njenem srcu, kamor se ji je zčila vsa kri, da je pobledela, kakor tiste rože, ki so cvetele tam zunaj na vrtu...

Vsi so to govorili, a ona ni verjela. Ni mogla verjeti. Saj je nemogoče, nemogoče. Kaj ji ni sinoči rekel, da jo ljubi? In s tem ji je vendar vse povedal.

Ah! Morda so kaj zaslutile in iz same zlobe govore sedaj tako. Mogoče pa to ni, ne, ne, ne...

Nihče ni gledal na njo. Novica je bila prevažna. In sedaj je vstopil upravnik tovarne.

Lizika se je stresla.

— Kaj je — vendar mogoče?... Upravnik je prišel povedat, da — da — da bodo imeli — prost dan... Ne, ne, ne! Kdo ve, po kaj je prišel! Kakor da nima nobenega opravka v tovarni...

Kaj govori...?

— Živio! Živio! se razlega po dvorani.

— Ali je — res — mogoče?...

Aj, mogoče je, uboga Lizika, mogoče! Saj pravijo vsi, da je tako. In sedaj ti je upravnik sam povedal. Čemu si ga vprašala?

— Kaj še niste vedeli? te je vprašal v čudu. Saj so izdali že pred tremi tedni zaročne listke.

— Zaročne listke! Kdo pošilja Liziki zaročne listke?! — Pa sam, sam je molčal! In sinoči je molčal, ko sem mu dejala, da nebi mogla živeti, ako bi izgubila njegovo ljubezen. In on je molčal. Pa rekel mi je, da me ljubi! Da me ljubi! Prok...

Ne, ne.

Kletev se ji je udušila v grlu, a oči so se ji napolnile s solzami. Pravijo, da je to stara pesem. A Heine se je vendar lagal. Zdravniki pravijo, da ni res; srce ne počí od ljubavne boli.

Srce ne počí ...

Sedaj ve, da je res. Kako? Zakaj? Ali je sama kriva? Ali je preveč verjela? Kaj se niti ljubezni ne sme verjeti?

Oh, kaj bi s temi vprašanji! Konec je!

Srce ne počí! Njeno srce je počilo. Ako položi roko nanj, lahko čuti to. Konec je...

Tako nagloma je prišlo... tak udarec... saj človek ni iz železa. In konec, povsem konec. Nikdar več, nič več. Kako čudno ji je v glavi — in v srcu — kako je tema okoli... Ako bi sedaj umrla — sama... Omedlevica jo je izpustila. Samo v kolenih je bila tako slaba, da ni mogla obstati — in v sobani je čudna tema — in v njenem srcu bol, bol! Groza!

Stroji ropočejo dalje. Kaj se brigajo stroji za Lizikine občutke, za njeno bol, za njeno nesrečo?

Delo se razvija. Zakaj se ne bi?

Lizika je slaba. Omedlevica se nepreghoma vrača. Malo vode, morda bode boljše. Tam zunaj, na hodniku je vodovod.

S težkimi koraki odide ven.

Nadzornik jo pogleda.

— Takoj se vrnem. Samo malo vode popijem.

Jedva hodi. Vrata se težko zapro za njo. Na hodniku skoraj telebne na tla. Z desnico pograbi debelo vrv. To je »lift«, s katerim dvigajo predmete iz prizemja v gornja nadstropja, a od tod spuščajo blago dol.

Sedaj je naprava pri miru. Zdajci se strese vrv.

— Izpusti! Ako padeš dol...

Na hodniku je temno; drugače je tukaj vendar svetlo.

— Izpusti!... Odkod ta glas? Iz njenih prs?

— Izpusti! Ne, ne, ne!... Ako padeš dol...

Nekaj zaropota, vrv se zaziblje, zagiblje, »lift« se dviga... nekaj loputne, kakor bi padel težek predmet na nekaj trdega... presunljiv krik...

Lift obtiči.

Delavci se zlete na kup. Plašna lica, vprašujoči pogledi... pridušene besede...

Po težkem trudu izvlečejo Lizikino razmrcvarjeno truplo.

— Kakšna nesreča!.....

— Kadar umrjem, morate natrgati toliko belih rož, da me ž njimi vso zakrijete.

Uboga Lizika ! Bele rože so te zakrile in daleč naokoli so dehtele, ko so te nesli na pokopališče. To je bil dolg sprevod. Vsi delavci, vsi uradniki iz tovarne so prišli, tudi gospodar in njega družina so prišli, samo njegovega sina ni bilo... Ne vem, zakaj. Morda ni imel časa. Saj se je moral pripravljati za ženitev.

To je bilo takrat, ko so bele rože vzcvetele.

Včasih se mi zdi, da vidim na belih rožah krvave pike. In tedaj se spomnim uboge Lizike, ki je bila samo priprosta delavka...

Pravijo, da se Hermanu dobro godi.

Noči.

Wer nie die kummervollen Nächte...
Goethe.

1.

Noči, ve dolge, strašne noči,
ki sem vas prečul, nasičen obupa,
ve neme ste priče mojih tožbá,
ve v zdravo kri ste vlile mi strupa.

Noči, ve črne, blazne noči,
nad mano se boste maščevali...
O, saj kot ujedne ptice ste
iz duše mir mi izkljuvale...

2.

Ah, vse ste mi vzeli, ljudje, vse, vse...
A skopo sem v srcu skrtil sladko vero,
da Bog je položil tolažbo mi
v kipečega vinca polno mero.

Kaj hoče mi to, kar govori
svet blebetavi brez konca in kraja!
Ob ledi luči ponoči... ah,
ob vinu moj svet, moj svet mi vstaja..

3.

Moj svet željá in upov in sanj,
moj svet ljubezni, hrepenenja...
Ah, tam iz črne, globoke dalje
smrt roko koščeno k meni spenja...

Ah, pusti me, pusti le še hip!
Rad to, kar izpil sem, prej bi plačal,
po smrti nerad bi hodil nazaj
in težko brez novecv svoj dolg bi vračal.

4.

In kmalu umrl bom, to čutim že...
Prijetelji, mojih potov cvetice,
in ljubica, mojega srca dan,
vi boste kropili mi mramorno lice,

In kdo je kriv, da bom mlad umrl?
Kdo?... Sam?... Vi?... Ti?... Ponosno
v zrak dvíga se hrast, vanj trešči strela...
Ni eno oko po njem ni rosno...

5.

Da!... Stalb m pred sodbo, in večni Bog
bo giečai, giečai srčno rano...
In kakor ni z mano bil milosten svet,
tako le Bog bo milosten z mano!

In pila bo duša glas sveti njegov,
in v balzamu tem bolest bo mrla:
»V dneh žalosti je, v brezupnih nočeh
sem k meni ti upno duša zrla.«

»O, tiho!... Saj gledal sem doli naté
in videl sem tvoja trnjeva pota,
in videl sem tvoje volje slabost,
manj ti je krepost, bolj prijala zмота.

In svetec zaprl jih bo, čutil bom jaz
nebeško slast in večno veselje,
in solze se bodo mi posušile,
umrle mi bodo vse želje, vse želje...

In tam bo, kamor si zdaj želi:
do solnca gor, nad solnce gor...
In zložil bo himno Bogu na čast,
in pel jo bo vekomaj angeljev kor...

Kaj?... Ne?... Da!... Ne, ne, ne!
Če enkrat sem svetlo nado gojil,
za greh sem se ta pokoril prebritko
in zanjo sem tisočkrat varan bil.

Razlivá po zemlji se svetla luč,
in cvetje po polju mlado vstaja,
in bisere trosi, demante po njem,
cvetoče, zlato jutro prihaja...

6.

»Da, človek si bil... A zaaj skesan
stojiš pod mano... O, pojdi k meni
sem v sladko večnost in v večno sladkost!
Čuj, Peter, le vrata zopet zakleni!...«

7.

In duh se bo moj z Njegovim zlił,
z Njegovim, ki bil je iz njega vstvarjen,
in kakor zvezda, kot solnce se bo
v nebeški slavi svetil razžarjen,

8.

Tam zrl poezije bo svet izvor,
tam čutil bo šele nje božjo moč...
Na zemlji še vedno sodila kot zdaj
zavist jo bo, glupost, predsodkov noč...

9.

Pa kaj, če vstane mi večna noč!
Kdo slišal bo moje vpitje, ječanje?
O, če bi ga čuli ti dobri ljudje,
to bilo bi srčno veselje zanje!

7.

Pri meni je noč!... O, sveti dan,
kako te je moja duša žejna!
A ti bežiš od mene, bežiš...
Da, ti si mi zvesta, žalost brezmejna!

E. Gangl.

Brez boja.

Pevest. Ruski spisal J. Potapenko. Prevel V etušekov.

(Dalje)

Poletno jutro na kmetih — je bil njegov prvi poskus, da bi nastopil javno, in on je bil ves zaglobljen v to delo. Njemu je posvečeval ves svoj čas in le na večer je zahajal k Oznobinim, s katerimi se je seznanil še v Moskvi.

Danes so Oznobini praznovali mal domač praznik in njiju pozvali na obed.

II.

Obed je bil skoro slavnosten. Pri Oznobinim so bili gosti — neka čislana uradniška rodbina, ki se je vedla pristojno in važno ter vse strašno težila sè svojo prisotnostjo. To je bil stari kolega Mihaela

Antonoviča, ki ga je danes hotel počastiti. Celo sam velikodušni in naivni Mihael Antonovič, ki je rad kramljal ter se šalil, je začel postajati koncem obeda suhoparen, a Marija Grigorjevna, imevša navado zadremati po obedu, je previdno zevala, zakrivaje si usta z roko, zato ker se je slavnostni obed zavlekel do devete ure. A ostaviti družbo jej da ni kazalo, ker je baš ona obhajala svoj god.

Slednjich so vstali izza mize ter se razdelili v skupine. Prebivališče Oznobinih ni bilo veliko. Štiri majhne sobice, opremljene prosto a udobno. Mihael Antonovič je odšel s čislanim uradnikom v kabinet in tam je govoril ž njim nekaj dolgočasnega, departemenskega. Marija Grigorjevna je ostala z uradnikovo ženo v obednici, no čuteč svojo nezmožnost, je posadila poleg sebe Morneva, kateri se je pošteno trudil, da bi zabaval staro uradnico. Metodično in jednolično se je vlekel razgovor v kabinetu in v obednici in često je zavladal dolgi molk. Tu so bili vsi mučeniki, zato, ker so se bali molka ter vedno napenjali svoje možgane z vprašanjem: o čem bi še govorili?

Zato pa je bil v mali sobici, kjer je stal glasovir in na okrogli mizi gorela petrolejka sé zelenkastim senčilom, razgovor kaj živahen in neprisiljen, med katerim so se razlegali prisrčni vsikliki in smeh. Prisluskajoč od daleč, je bilo možno razločiti, da tu teče beseda od srca — mlada, prisrčna, polna življenja in ognja, dočim se tam v kabinetu in v obednici stari pomenkujejo same malovažne, dolgočasne reči.

Vladimir Aleksjejevič je sedel v kotu širokega, mehkega divana, naslonjen na prislon. Vse njegovo obličje je bilo v senci. Pri glasoviru na mehkem taburetu, je sedela mlada, vitka deklica, veselega, nekoliko bledega obraza, živih sivih oči. Bila je v svetli obleki. Ne dolgi, nalahno skodrani lasje so bili razpuščeni. Sedela je z Volonskim v ravni črti ter obrnila glavo na desno, kjer je sedel on.

Volonski je govoril:

»Ne vem, kaj je to: poklic, no to je prav tisto, brez česar je človek — ničla. In glejte, tudi jaz sem ničla. Od kar poslujem v tej trgovski pisarni kot pomočnik knjigovodje, se ne morem iznebiti tega čuta. Vi, Olga Mihajlovna, izvestno niste okusili ničesar sličnega. Ženske redko občutijo to...«

»Kako to?« je vprašala Olga. »Mari imajo ženske drugače ustvarjeno glavo in srce?«

»Ne življenje imajo drugače urejeno. Ženska jako redko misli na to, kaj bo iz nje. Ona se navadno vpraša: kaj bude on, namreč njen bodoči mož. Ni li res? Jaz žensk ne obsojam s tem, ali tako je navadno. In če bi vi vedeli, kako neprijetno de človeku — ako čuti, da je ničla!«

»Čemu ste ničla? Nekaj delate, izpolnujete nekake dolžnosti... Čula sem, da vas hvalijo, pravijo, da ste izboren delavec, ter vam zelo zaupajo«.

»Da, marljiv delavec sem, in družega nič. Ničesar ne znam ustvariti v tej stroki«.

Dekle se je veselo ter zvonko nasmejalo.

»Ustvariti? Kaj pa je možno ustvariti v knjigovodstvu?«

»Kaj? Čudesa! V vsakem delu se lahko ustvarja, tako v slikarstvu kakor v čevljarstvu, ako le človek vlovi svoj poklic. Evo vam na primer našega knjigovodjo Stefensona. Kako izborno knjigo je spisal o bilanci. Pogledaš, in na prvi pogled vidiš vse, kakor na dlani, in številke so kakor bi jih z barvami naslikal... In ko bi vi videli, kakšen ogenj gori v njegovih očeh, kadar riše po svojih debelih knjigah! Tega človeka lice je, reči moram, kakor krinka — ničesar ne izraža. Les. Oči so hladne, ustnice stisnjene, glas lesen. No, pri številkah se v tem licu še le pojavlja človek, isto postane toplejše, oživi, in misliti jameš; da je v tem človeku tudi duša. Ali zopet — glas. Vprašaš ga včasih: »Kako vam je zdravje, gospod Stefenson?« In odvrne: »Hvala gospod Volonski, jako dobro!« Odgovori vam tako, kakor bi ne šlo za njegovo zdravje, a za zdravje njegove kuharice ter je celo nekako razžaljen, da ga nadleguješ s takimi neumnostmi. Pa pridite k njemu v pisarno z računsko knjigo in recite: »Oprostite, gospod Stefenson, nikakor ne morem dognati kam mi je postaviti to le številko«...

Opravičevali ste se zaman, zato ker mu niste mogli napraviti večje zabave. Obraz njegov se oživi, in on začne govoriti z glasom jasnim, uljudnim, celo skoro s čustvom:

»Ta številka pomeni...« Povsem drugačen človek. In to zato, ker je tu njegov poklic. Srečen človek. Priznavam, da razun Stefensona še nisem videl niti jednega človeka, ki bi bil našel svoj poklic. Zaradi tega je na svetu tako veliko ničel, strašno mnogo ničel, kamorkoli pogledaš, same ničle, ničle, ničle... Oh — oh — oh!«

Olga se je nasmehnila.

»Čemu ste danes tako razočarani, Vladimir Aleksjevič? Kaj je tako uplivalo na vas?«

»Tega vam ne povem. Sicer pa«, pridel je mahoma, »zakaj bi ne povedal? Ozlovoljil me je vaš prijatelj, Ivan Petrovič!«

»Ivan Petrovič? On je tako miroljuben človek in vam tako srčno vdan«.

»Da, zaradi tega sem nevoljen. Tista njegova slika »Jutro«!

Riše jo, riše, trudi se, muči, okolo vsakega drevesca, okolo vsake vejice hodi po tri dni, a najpoglavitnejšega ne more izpeljati.

»Česa?«

»Istine, življenja — evo česa! In nikoli ne izvede!«

»Nikoli?« vprašala je s prestrašenim glasom Olga.

»Nikdar, zato ker sam te resnice, tega življenja ne čuti... Veste-li kaj? Res, ne morem ga gledati brez pomilovanja: kako se revež ubija nad to sliko!«

»Jaz nisem videla njegove slike!«

»Jaz bi prav želel, da bi jo videli. Vi, Olga Mihajlovna, imate instinkt in okus in imate nanj upliv.«

»Jaz?«

Zardela je.

»Gotovo. In celo mislim, da je to vaša dolžnost. Prigovarjati mu morate, da bi pustil to sliko, tisto »Poletno jutro«, katero se mu noče posrečiti. Primorajte ga slikati nekaj takega, kar on ljubi.«

»No, kaj pa?« je vprašala Olga, in njene vesele oči so postale zamišljene.

»Ne vem. On to bolje ve... Veste kaj?« vskliknil je mahoma veselo. »Naj nariše vas, vaš portret!«

»Mene?«

»Brezpogojno vas! To je čudna ideja!« Vstal je ter živahno stopil k njej. »Izvrstna ideja, Olga Mihajlovna. On vas ljubi, in mora vas krasno naslikati!«

»Kaj pa menite, Vladimir Ivanovič? To je nemožno! Kakšen sujet bode to za razstavo?«

»Izboren sujet! Nazove naj ga kakor mu drago, to je odvisno od njegovega čuta! Na primer: angelj, blodnja, čarobni sen, sladka fantazija... Saj ste mu vi vse to! Zakaj zardevate? Dovoljujem si tako govoriti zato, ker ste njegova nevesta... Ne, ne, nikakor se ne šalim, Olga Mihajlovna, nikakor. Pomislite: prva podoba, prvi nastop, pa nastopi z nekakimi mrtvimi pogoji! Navdahnite ga, dajte mu sujet, katerega bode delal s srčno ljubeznijo! Z jedno besedo, danes še spregevorim o tem vprašanji. Ne bojte se, to uredim oprezno...«

Olga je hotela nekaj odvrniti, no baš isti hip je v obednici nastalo gibanje. Od tamo je prihajalo glasnejše ter živajhnejše govorjenje. Bilo je jasno, da sta se uradnik in njegova žena poslavljala ter odhajala.

Tudi Volonski in Olga sta prišla v obednico, poslovit se. Gosta sta odšla, in precej je v domu, kjer je vladala nekaj ur zaporedoma

mučno napeta zabava, postalo hipoma veselo, vsi so izpregovorili neprisiljeno, prosto iskreno. Mihael Antonovič je hvalil Boga in križal se, da se je konečno rešil gostov. Pravil je, da ves čas svojega dvaindvajsetletnega službovanja ni bil tako upehan, kakor danes. So nekateri ljudje, s katerimi je ne le težavno govoriti, no celo sedeti. In sam Bog ve, kako je to; ljudje niso slabi, včasih celo dobri ter pametni, kakor ta spoštovani uradnik, ali drže se strogo in na vsak način so slabovoljni. To se da sklepati iz vsega: iz pogledov, besed in kretanja, in to teži vse navzoče.

Marijo Grigorjevno je minil spanec, in nje blede obličje, katero je še minuto pred tem izražalo trpljenje, se je razvedrilo. Pili so čaj ter se pogovarjali. Mornev je prejel posebno zahvalo za to, da je pomagal iz zadrege. Z najresnobejšim in kompetentnim glasom je govoril z uradnico o tem, kako je treba ravnati s kuharicami, da bi iste ne kradle živeža.

»Res čuditi se je, odkod vi vse to veste, Ivan Petrovič!« je vskliknila Grigorjevna, »prav kakor bi se bili sto let bavili z gospodarstvom!«

»Za to ima talent!« je omenil Volonski. »Ugajajo mu take reči, kakor gospodarstvo, barantija, kuhinja... A ravno prav, Ivan Petrovič, glede tebe se je med tem nekaj sklenilo...«

»Menda sta z Olgico kaj iztuhtala!« je menila Grigorjevna.

»Prosim, a iztuhtala nekaj pametnega.«

»Upam, toda ako mi sklep ne ugaja, imam pravo apelirati na višjo inštanco!« je dejal Mornev šaljivo.

»Na višjo inštanco? Tvoj sodnik je — Olga Mihajlovna, in ti govoriš o neki višji inštanci. Ne, ti si dolžen sprejeti sklep, brez-pogojno...«

»Udam se, udam!« je rekel Mornev.

»Izborno... Ti opustiš svoje »Jutro« in...«

»Ka — aj?« zavzel se je Ivan, popolnoma poražen radi takega sklepa.

»In se poprimeš nove slike, ki mora postati sijajna...«

»Toda!« je zamrmral Mornev, »toda!«

»Takšen je sklep!« nadaljeval je Volonski in, obrnivši se k starima, pritaknil: »Veste, v našem »Jutru« manjka najpoglavitejšega, namreč — zraka. Pojasniti se da to čisto prosto. Ivan Petrovič po stari navadi spi do poludne, a kadar je bil na kmetih — če je kedaj bil — sprehajal se je celo noč ter opazoval zvezde, a [spat je hodil ob jutranji zori in ležal do obeda. Na tak način ni videl nikdar jutra...«

»Kakšne neumnosti blebetaš, Vladimir?« je dejal Mornev, skomizgaje z ramama.

Volonski je nadaljeval, kakor bi ga ne bil slišal:

»Sklenjeno je torej, da začneš risati takšen predmet, ki ti je zelo blizo srca. Slikal bodeš Olgo Mihajlovno!...«

Stara sta se zavzela, a Mornev je naredil začujeno lice.

»Jeli to vaša želja?« je vprašal s silno resnobnim glasom deklico.

Le-ta se je nekoliko zmedla in zardela. No Volonski jo je pogledal s trdim, odločnim pogledom, in ona je odvrnila:

»Ako moja želja ne bo nasprotovala vaši!« (Dalje prih.)

Lahko noč.

Lahko noč, oj lahko noč!
 Srce moje ti naroča,
 to mi je molitev vroča:
 Lahko noč, oj lahko noč!

Sladko spavaj mi nocoj!
 Sen presladek te objami —
 blag pokoj duha prevzámi,
 Sladko spavaj mi nocoj.

Sladko sanjaj mi nocoj!
 O nebesah srečnih, zlatih, — —
 in o angelcih krilatih...
 Sladko sanjaj mi nocoj!

Bogomila.

Rusija.

Po Ivanu Hoiću, posnela Mária.

predgovoru svoje knjige »Slike iz občega zemljepisja — Rusija« — piše dr. Fran Hoić. »Mi vidimo danes v Rusiji poleg velikega prirodnega bogastva telesno čvrsti in duševno jako nadarjeni narod, kojemu silno narodno čustvo podaje silno življensko moč. Ta narod je utisnil črte svojega

značaja tudi svojim carjem, podavši jim svoje nazore in pridobivši jih za svoje težnje. Poslednja desetletja delata krona in narod složno za napredek in procvet svoje velike domovine. Da, Rusija v naši dobi postaja, ona se krepi, jedini in preraja se slovanskim duhom in ponosom, ker danes nimajo več tujci prve besede v ruskih državnih in kulturnih zadevah, ampak Rusi sami. Zato napreduje Rusija v novejši dobi v vsakem pogledu, osobito pa na književnem polji, kjer se ji zapadni svet divi, jo proučava in posnema. Nekateri ljudje iz Zapada pričakujejo po besedah: Solnce prihaja od vzhoda — preporod človeškega roda od Rusije, od izvirne in silne ruske kulture«

V tem, ko ves zapadni svet govori in se bavi z Rusijo že dolgo, v tem, ko Francozi, Italijani in Nemci potujejo po velikem ruskem carstvu, da si ogledajo ljudi in ruske posebnosti, ne izreče se pri nas Slovincih beseda »Rus«, »Rusija« brez nekega svetega (?) strahu, da bi kdo ne slišal. V tem, ko se Nemci in Lahi šopirijo in ponašajo po Avstriji sè svojimi pangermanskimi in panitalijanskimi idejami, branijo sè Slovinci celó vsake kulturne zveze, sè svojimi brati po jeziku. In ne samo to. Nekateri slovenski listi zajemajo o Rusiji iz virov poljskega ali nemškega židovstva samo zato, ker so Rusi — pravoslavni.

In naši Slovinci, ki si lahko privoščijo potovanja, malo jih je res, a nekaj jih je vendar le, prepotujejo Francijo, Švico, Nemčijo; da bi pa v Rusijo pogledali, tega Bog obvari.

Lansko leto sta bila na medicinskem kongresu v Petrogradu dva italijanska zdravnika, znana zagrizena nasprotnika Slovanov. Ob istej priliki sta prepotovala velik del Rusije in čudovito je, da ne moreta dovolj nagovoriti se o Rusiji, da ne moreta prehvaliti zlatega ruskega naroda. Ko tako navdušeno govorita o Rusiji sè svojim slovenskim kolegom, kateremu so prej predbacivali »rusko barbarstvo«, prosita ga, naj prvi svoj dopust vporabi za potovanje v Rusijo; tudi ona dva da morata še enkrat videti »matuško Moskvo«. Mnogo znata povedati o nepopisni ruski gostoljubnosti in o velikanskih napravah, o izobraženosti in oliki izobražencev ter o dobroti priprostegega ljudstva, ki je uljudno in postrežno brez usiljivosti.

Da si bodo mogle naše Slovenke vsaj nekoliko predstavljati ruski narod, posnamem tu-le nekoliko podatkov iz zanimive Hoičeve knjige.

Rusko carstvo šteje 130 milijonov prebivalcev in sicer ima evropska Rusija 107, azijska Rusija pa 23 milijonov. Evropska Rusija ima torej mnogo več prebivalcev nego Avstro-Ogerska in Nemčija

skupaj, vendar je Rusija za svoje prostranstvo za Švedsko in Norvegijo najslabje obljudena država v Evropi, kar se da lahko obrazložiti, ako se pomisli na lego in kakovost ruske zemlje. Prebivalstvo v evropski Rusiji pa raste od leta do leta prav znatno, kajti porodov je v enem letu $4\frac{1}{2}$ milijona, smrti pa 3 milijone.

Rusija je še bolj mnogojezična nego Avstro-ogerska, no izredno veliko število različnih narodnosti kar izgine pred glavno slovansko narodnostjo, h katerej spada več nego $\frac{3}{4}$ vsega prebivalstva.

Izmed Slovanov živi v Rusiji poleg Veliko-Rusov, Malo-Rusov in Belo-Rusov še mnogo Poljakov, Bolgarov, Srbov in Čehov. Mnogo je Nemcev, Židov, Tatarov, Fincev, nekaj Grkov, Švedov, Francozov, Jermencev, Ciganov i. t. d.

Jedro prebivalstva ruske države tvorijo Slovani, a med njimi daleč prevladujejo Rusi ($\frac{2}{3}$ vsega prebivalstva). Jezik, običaji in pravoslavna vera delajo iz ruskega naroda gorostasno celino, katerej ne škodi prav nič, da se Rusi dele na Veliko-Ruse, Malo-Ruse in Belo-Ruse.

Veliko-Rusi so prav za prav ono pleme, koje vlada in gospodari v velikem ruskem carstvu; oni so ustvarili današnjo rusko državo. Veliko-Rusi so v obče močni ljudje. Tudi med kmeti se vidijo često v istini lepe glave, a dekleta in žene so tu in tam uprav nenavadne lepote. Veliko-Rusi so nekoliko čokaste rasti, vratú so kratkega, širokih pleč, nog razmerno kratkih; dobé se pa tudi med njimi vitki ljudje. Po licu in laseh so večinoma blond.

Veliko-Rus je kakor Francoz sangvinik. On je vesel, okreten, društven, zgovoren, ljubi lahke zabave, nedolžne igre ter ne pozna straha. Vkljub svojim melanholičnim narodnim pesmam je Veliko-Rus izredno vesel, ter se jako malo briga za svojo bodočnost. Ne popisno mirno prenaša srečo in nesrečo, vse kar mu Bog pošlje.

Njegova ravnodušnost nasproti vsemu v življenju prehaja včasí v pravo indolenco. Veliko-Rusi so jako pobožni a poleg tega tudi praznoverni. Oni nikoli ne vprašajo tujca za njegovo vero. Nikjer niso drugoverci tako slobodni v izvrševanji svojih verskih dolžnosti kakor v Rusiji vkljub temu, da so Rusi vneti za svoje pravoslavje.

Nek potopisec piše o Rusih sledeče: Ako pomislimo, kako je Rus, osobito priprosti kmet, globoko uverjen, da je edino pravoslavna vera spasonosna, moramo se v istini čuditi velikej verskej toleranci, koje kaže ruski narod in njegova vlada nasproti raznim drugovercem, koji žive pod ruskim žezlom.*) Svobodno brez nobenih

*) To je pač drugače nego so nekda j pisali naši slovenski latinizatorji, ki bi najraje polatinili tudi Rusijo.

zaprek obožava v Rusiji Kalmuk svojega Dalai-Lamu, Perzijanec večni ogenj, a Indijanec Brahmū; Mohamedanec kliče svojega Allaha, Tunguzec leži v prahu pred svojimi kumiri; istotako svobodno opravljajo svoje verske dolžnosti kristjani: katoliki, luteranci itd.

Ta verska toleranca je podlaga delavnosti Rusije kakor širiteljica evropske kulture v daljnji Aziji. Drugi narodi, videči, kako jim ostaja nerušena narodnost in največje blago — njihova vera, lahko se priuče na to, da postanejo ruski podaniki z dušo in telesom. Po malem se izgublja namreč v teh ljudeh ono neugodno čustvo o odnošaju med gospodujočimi in podložniki, med zmagalci in premaganimi in v mejsobnem občevanju teh divjih narodov z Rusi pade med nje marsikatero zrnce kakor podlaga njihove bodoče olike.

Zato ni vera kriva, da se v zadnjem času preganjajo Židovi iz Rusije, ampak fakt, da so Židovi kakor pijavke izsezavali ruski narod. (O ruskih Židih še pride pozneje).

Veliko-Rus je nadalje človekoljuben in uslužen, uljuden in neobično usmiljen. Obsojence, osobito one, katere izganjajo v Sibirijo, ne imenuje on nikdar zločince, ampak nesrečneže, pa rad deli ž njimi zadnjo kopejko, zadnji košček kruha.

Posebno ljubi deco; zato ni nič nenavadnega, da v Rusiji možki pestuje. Svetovnoznana je gostoljubnost Veliko-Rusa. Naposled moramo omeniti še Veliko-rusko hrabrost. Da, Veliko-Rus je hraber tako, da ne pozna v vojni nobene nevarnosti, za svojim vodjo bi šel on tudi v pekel; vojne teškoče in nezgode prenaša potrpežljiveje nego kateri koli drugi narod. S kratka on je izvrsten vojak.

Poleg teh svetlih strani ima Veliko-Rus tudi svojo temno stran. Nagnjenje k veselemu življenju vodi ga do naslad, a naslade do pohlepnosti za novcem, včasih tudi za tujim, ako nima svojega. Nagnjenje k uživanju vodi ga do čezmernega užitka opojnih pijač.

Seveda, da ta napaka ruskega naroda ni niti iz daleka taka, kakoršno so jo običavali kazati tuji, osobito nemški pisatelji. V prejšnji dobi je bil razlog temu prekomernemu popivanju ta, da kmet ni poznal druge pijače razun vodke. Razen tega so ubozega kmeta na vse načine vabili in mamili prodajalci na uživanje te pijače. Odkar se pa dobiva v Rusiji mnogo uvažanega in domačega piva, ponehuje pitje vodke in to tem bolj, ker tudi državne oblasti pazijo na to, da ni toliko krčem z vodko. Pri Rusih se prav posebno izpolnjuje pregovor »in vino veritas«, kajti njihov veseli temperament postaja v takem slučaju še veselejši. Rus je tedaj nežen, mil, sladek ter bi samo objemal.

Kako krivico delajo ruskemu kmetu razni potopisci, trdeč, da je nesnažen, kaže že dejstvo, da imajo povsod, tudi v kmetijskih hišah svoje kopalnice. Ruski kmet se koplje vsak teden vsaj enkrat, in to pred nedeljo in pred vsakim praznikom. To je v Rusih prastara navada, kakor je tudi običajno po vsej Rusiji umivanje rok po pojedinah.

Veliko-Rus ima posebno spretnost za razne obrti, kar nam svedočijo neka stara, jako bogata sela. Tako je n. pr. vas Bogorodkoje 40 km. oddaljeno od Nižega Novgoroda, kjer se vaščani pečajo že od nekdanj s prirejanjem kož, koje izvažajo daleč okrog. Tu se napravlja vsako leto na milijone rokavic. Vas Holni v Vladimirskeji guberniji bavi se s slikanjem svetih slik, katerih izvažajo milijone na leto. V istej guberniji je vas Ivanovo, ki se bavi s tkalstvom. V Pavlovem delajo vilice, nože, škarje ter jih razpošiljajo daleč v Azijo. Izvrstna ruska koža (juhta) je poznana po vsem svetu.

Krasno vezenje kož iz Toržoka je znano po vsej zapadnej Evropi. Ako pride kmet k posestniku ter zapazi tam kakovo umetno rezbarijo, skuša jo takoj posnemati bodisi z najprimitivnijem orodjem ter ne bode miroval, dokler se mu ne posreči. Istinit je izrek o njegovej spretnosti: »Rus vzame sekiro pa odide v gozd a domov se vozi na vozu, kojega je med tem sam naredil v gozdu«.

(Dalje prihodnjič).

Dve roži.

(Mariici H.,)

Dve roži na vrtu sta cvéli
dve roži — obe jednoliki...
za mlado življenje drhtéli
kot v gozdiču dve trepetliki

Odpalo že prvi je cvetje
razpala v gredico je — vela...
a druga na grobu sestrice —
prijazno je dalje cvetela! —

Bogomila.

Književnost in umetnost.

Ivan Cankar: Vinjete. Založil L. Schwentner, knjigotržec v Ljubljani. Cena elegantnemu zvezku s 325 stranmi gld. 1.80, po pošti gld. 1.90.

Vsebina te najnovejše slovenske knjige je sledeča: Tisti lepi večeri. — O človeku, ki je zgubil prepričanje. — Mož pri oknu. — Gospod davkar se je zamislil. — Na večer. — Marta in Magdalena. — Pismo. — Poglavje o bradavici. — Nina. — A jaz pojdem. — Glad. — Mrtvi nočejo. — Čudna povest. — Brez prestanka. — Matilda. O čebelnjaku. — Ada. — Literarno izobraženi ljudje. — Jedna sama noč. — Julija. — Signor Antonio. — Jadac. — Ti sam si kriv. — Človek. — Original. — Moja miznica. — V pozni jeseni. — Epilog.

Obširnejšo oceno teh v krasnem stilu spisanih spisov prinesemo prihodnjič; za zdaj moremo knjigo priporočati le doraslim, zdravim ljudem, ki imajo krepke živce.

»Vzgoja in omika«, izvrstna knjiga g. Jožefa Valenčiča dobiva se pri gospodu pisatelju Stari trg št. 4, III. v Ljubljani.

Razno.

† **Stanko Pirnat.** V prijaznem Mokronogu je umrl dne 29. m. m. uzoren slovenski rodoljub in nadarjen glasbenik, gosp. notar Stanko Pirnat. Pokojnik se je rodil dne 7. julija l. 1859. v Štorah na Štajerskem. Gimnazijo je obiskoval v Ljubljani, kjer se je učil petja pri Försterju, pravniške studije pa je dovršil na Dunaju. V Ptujju je z dr. Grossom ustanovil »Slovensko pevsko društvo« ter bil pevovodja temu društvu in čitalnici, dokler se ni kot notar preselil na Kranjsko. Skladati je začel Pirnat l. 1894. in to po uplivu prof. Hubada. Po njem harmonizirane narodne pesmi se pojo, a največi vspeh je dosegel s pesmijo »Kot tičica sem pevala«, katera se je najprej pela na koncertu »Glasbene Matice« in je sedaj znana po vsem Slovenskem.

Hindustanska doktorica. Zanimiva poročila dobiva neki francozki ženski list o mladi hindustanski zdravnici, koja se odlikuje po posebni

energiji in občudovanja vrednem pogumu pri sedaj vladajoči kugi. Rukmabaj je hči priprostih ljudi ter je bila zaročena po tamošnji šegi uže v nežni mladosti z nekim možem. Ko je dospela do 16 leta, pripeljali so jo stariši k možu, a ona je zopet zbežala, ker je bil starikavi mož sila zopern. To je pa v Indiji naravnost hudodelstvo. Še večje ogorčenje je pa obudilo dejstvo, da so stariši mlado Rukmabaj zopet vsprejeli pod svojo streho. Zaničevani soprog si je iskal pravice pri oblastih ter se je pravdal sè svojo nevesto. A po angležkem uplivu se je pripetilo, da je bila Rukmabaj oproščena. To je seveda razdražilo vrle Indijce in podpirali so moža z denarnimi sredstvi, da mu je bilo možno obrniti se s pravdo do najvišjih instanc. Te so mu tudi ugodile in Rukmabaj je bila obsojena vdati se svojemu ženinu, njeni stariši pa na izdatno globo. A to še ni premoglo pogumne deklice. Branila se je še vedno vrniti se k možu. Zdaj so nabrale angležke dame v Kalkuti, Madrasu in Bombaju znatno svoto denarja, da so odkupile uporno nevesto, ter jo poslale na Angležko. V Londonu je študirala Rukmabaj z veliko vnemo medicino, a ko je dosegla svoj doktorat, vrnila se je zopet v Indijo, da zdravi tam svoje rojake.

Pred kratkim je ustanovila angležka vlada bolnišnico v Subi in nje voditeljica je Rukmabaj. Hindu jo časte zdaj skoro kakor boginjo in njena bolnišnica je vedno prenapolnjena. Temnopoltna doktorica je stara 28 let ter visoke, vitke rasti in inteligentnega, simpatičnega obraza.

Varstvo ptičev. V mali francoski občini Coupray v departementu Scine-et-Marne je čul učitelj Gibet čisto pritožbe, da dečki jemljejo jajca iz gnezd. Da napravi temu konec, je postavil naravnost svoje učence za varuhe ptičev. Ustanovil je društvo, s kojim so bili 1. in 2. predsednik in tajnik učenci višjega razreda. Vsi drugi učenci so bili člani društva. Vsako soboto v poletju se shaja društvo pod vodstvom učiteljevim. Izjave členov se kontrolirajo in protokolarirajo; prav tako imajo protokol o vseh gnezdih, ki se imajo varovati kakor tudi o škodljivih živalih, koje treba opazovati. Poročila od leta 1898. našteva 570 zavarovanih gnezd, med temi 204 lastovičjih, 80 kraljičevih, 37 slavčevih, 17 izegličevih, 12 seničjih in 52 raznih gnezd. Ideja Gibet-a je iz humanih in znanstvenih ozirrov gotovo posnemanja vredna.

Doma.

Snážilni prah za motna zrcala. Namoči 15 gr. žgane magnezije s 15 gr. čistega bencina in spravi to zmes v dobro zamašeno steklenico. Snaži zrcalo s kosmičkom bombaža, kojega si potrosila s to magnezijo.

Ako bučela piči, treba je dotični del takoj namazati z navadnim, mokrim milom in bolečina poneha. Nekateri rabijo tudi žlindro od tobaka.

Kako se ohranijo kumare frišne do zime. Meseca avgusta ali septembra, ko ponehajo kumare cvesti vsled znižane temperature, si izberi najlepše kumare ter jih odreži s celim pecljem, na kojem jih bo treba obešati. Operi kumare pazljivo v čisti vodi z mehko ščetko ter jih obriši. Potem jih namaži z jajčnim beljakom in sicer tako, da ne ostane niti najmanjše mestece nenamazano. Beljak se na kumarah posuši ter brani zraku. Te kumare obesi v suhem prostoru tako, da se druga druge ne dotakne. Ohranijo se sveže in dobre do Božiča.

(Illustr. Weinbaukalender.)

Kako se očistijo barvane glacé — rokavice. Rastopi precej mila v vročem mleku, v pol litra mleka rastopi rumenjaki in prilij tej mešanici nekoliko kapelj salmijaka. Rokavice natakni na roke ter jih drgni z volneno krpo namočeno v prej imenovani mešanici.

Fur's Haus.

Ako rokavice niso zelo umazane, moreš jih očistiti s kruhovo sredico.

Kako se čistijo cilindri. Odpravi s cilindra prah s ščetko ali z mehko krpo ter z mehko, vlažno gobico gladi po dlaki cilindrovi. Posuši potem cylinder sè svilnato krpo gladeč ga zopet po dlaki. Klobuk bo kakor nov.

Fur's Haus.

